

CHRISTIAN HARTLICH und WALTER SACHS, *Der Ursprung des Mythosbegriffes in der modernen Bibelwissenschaft*, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 1952, 191 bls.

Hierdie werk is die bekroonde insending op 'n prysvraag wat in 1950 deur die „Studiengemeinschaft der Evangelischen Akademien in Deutschland“ uitgeskrywe is. Wat die motief daaragter was om 'n prysvraag oor hierdie onderwerp uit te skryf, word nie aangegee nie, maar dit sal wel in verband staan met Bultmann se geroep om die „Entmythologisierung“ van die Bybel, waardeur die mite-vraagstuk weer in die brandpunt van belangstelling te staan gekom het.

Wanneer ons aan mite dink i.v.m. die hermeneutiek, kom die

naam van D. F. Strausz feitlik outomaties in 'n mens se gedagte op en daarmee saam ook die naam van Hegel. Die werk wat ons hier resenseer, laat egter blyk dat Strausz die einde van 'n lang ontwikkeling was. Die ontwikkelingsgang is die volgende:

Die voorbereiding vir die invoering van die mite-begrip in die hermeneutiek vind die skrywers by Lowth se *De sacra poesi Hebraeorum* wat in 1753 in Engeland verskyn en in 1758 deur die Göttingse teoloog J. D. Michaelis met kommentaar heruitgegee is. Weselik van Lowth se visie is dat hy groot dele van die O.T. beskou as heilige poësie. Sonder om iets van die inhoud of van die openbaringskarakter van die dele te sê, behandel hy die vorm daarvan en plaas dit op dieselfde lyn as die poësie van ander volke.

Die penwortel van die mite-teorie vind die skrywers egter by C. H. Heyne (1729—1812). Heyne se naam het in die skaduwee van die groot Herder eintlik uit die gesig verdwyn, maar die skrywers sien in Heyne 'n grootheid wat goed vergelyk met Herder en ook 'n onafhanklike standpunt teenoor Herder. Heyne het self nie oor die Bybel geskryf nie, maar oor die mitologie van die Grieke in hoofsaak. Heyne sien die mite as dié voorstellings- en uitdrukkingswyse van die kindertyd van die menslike geslag; dit is 'n vroeë stadium wat universeel en noodwendig is. Die kenmerk van die mitiese visie is dat dit 'n gebrekkige insig in die kousale verloop van gebeurtenisse het en daarom alles aan die direkte werking van gode toeskrywe. Omdat die *homo mythicus* ly aan 'n gebrek aan behoorlike insig in gebeurtenisse sowel as aan 'n gebrek aan behoorlike abstrakte uitdrukkingsvermoë, vervang hy abstracta met concreta, sodat die mite dikwels die skyn van 'n historiese verhaal kry. Hy klassifiseer mites in historiese mites, waar 'n werklike gebeurtenis as kern deur 'n mitiese vorm omhul word; en filosofiese mites wat die etiese en natuurfilosofiese spekulاسie van die *homo mythicus* bevat.

Die volgende stadium word gevorm deur J. G. Eichhorn (1752-1827) en J. P. Gabler (1753-1826). In 1775 publiseer Eichhorn sy „Urgeschichte“, wat in 1790-1793 met breedvoerige kommentaar deur Gabler heruitgegee is. Afgesien van detail-verskille kom hierdie werk daarop neer dat Heyne se beskouings op die O.T. oorgedra word. Eichhorn het hom hoofsaaklik tot die skeppings- en sondevalgeskiedenis beperk, terwyl Gabler dit ook op ander dele van die O.T. toepas. Hulle werk word saamgevat en op sy skerpste uitgedruk deur G. L. Bauer. Bauer brei die mite-teorie uit om ook die N.T. in te sluit. Die standpunt van die mitiese skool i.v.m. die Bybel kom in hoofsaak daarop neer dat alle mededelings in die Bybel waar van supranaturale verskynsels gepraat word (b.v. die skepping, engeleverskynsels, wonders, geboorte van Christus, ens.), mities is; hulle behou egter nog 'n histo-

riese kern in die mites, wat egter heeltemaal natuurlik verstaanbaar moet wees.

W. M. L. de Wette (1780-1849), in aansluiting by die wysgeer I. F. Fries, gaan 'n stap verder. Die mite-teorie stel twee grondprobleme: eerstens die vraag na die verhouding tussen mite en historiese faktisiteit en tweedens die vraag na die moontlike bestaan van waarheid in die inadekwate mitiese uitdrukkingswyse. Die Wette beklemtoon veral die eerste probleem. Vir hom is mite „freie Dichtung”, vry in die sin dat dit nie 'n historiese kern nodig het nie. Verder staan hy op die standpunt dat ons hoegenaamd nie in staat is om die historiese kern in die mite (indien daar een is) te onderskei nie, aangesien ons geen kriterium het om vas te stel waar mite ophou en geskiedenis begin nie. Vir de Wette in navolging van Fries is die suiwere gevoel „als Ahndung des Ewigen im Endlichen” die vermoë waarop die godsdiens berus. Hierdie „Ahndung” kan alleen deur beelde uitgedruk word. Die mite is die vrye, digterlike gebruik van hierdie beelde en daarom is die mite die enigste moontlike en adekwate uitdrukkingskategorie van die religie.

T.o.v. D. F. Strausz (die laaste figuur wat behandel word) ontken die skrywers dat hy in sy mite-begrip van Hegel afhanklik sou wees, veral op grond van die feit dat Hegel heeltemal spekulatief en Strausz empiries te werk wil gaan. Strausz is 'n bewuste en konsekwente voortsetter van die mitiese skool van Eichhorn en Gabler. In wese verskil Strausz se mite-begrip nie van de Wette s'n nie. Net soos vir de Wette die Pentateuch (waarop hy hom veral toegespits het) digterlike mite is wat Israelities-teokratiese idees tot geskiedenis verhef, so is vir Strausz die „neutestamentlike Mythen nichts anderes als geschichtsartige Einkleidungen urchristlicher Ideen, gebildet in der absichtslos dichtenden Sage.” Waar Strausz en de Wette uiteenloop, is by die toepassing en waardering van die mitebegrip: Strausz wil die mitebegrip oor die hele Bybel uitbrei (daarom sy „Leben Jesu”) en is baie radikaler in sy teologiese waardering: die Wette bly nog in 'n groot mate behoudend.

Hierdie werk, hoewel (miskien juis omdat) van vrysinnige kant, gee ons 'n goeie perspektief op die groei van die mitebegrip in die hermeneutiek. Elke teoloog kan daarom alleen tot sy voordeel hiervan kennis neem. Ons beveel dit sterk aan.

P. S. DREYER.